

## Hivatal és hivatás.

Irta:

JÓZAN MIKLÓS  
püspök.

Tisztelendő Lelkész Urak!  
Kedves Szolgatársaim!

*„Előtted a küzdelem, előtted a pálya;  
Az erőtlenség csügged: az erős megállja.  
És tudod: mi csoda az erő? — Akarat,  
Mely előbb vagy utóbb, de borostyánt arat.”*

Arany János.

A nagy magyar költőnek ezt a versét diákéveinkben lelkesen szavaltuk az önképzőkörben. S miután éppen pályaválasztás előtt állottunk, egyikünk másikunk az esthajnal óráiban még a régi kollégium udvarán is elismételgette azt félig hangosan, félig önmagába rejtve, mint a boldogulás titkát példázó jeligét. S ki ahogy' igyekezett annak útmutatását magáévá tenni az élet iskolájában, — az isteni Gondviselés áldott védelme alatt — úgy vette annak hasznát s a siker jegyében nemcsak borostyánt érdemelt, hanem testi és lelki tulajdonainak megfelelő munkakört, ahol az évek során újabb, meg újabb indítást

nyert a tudás kincseinek kutatására. S ott, ahol a tudás bepillantásai és mérőszerszámai a nagy Egész meghódítására képteleneknek bizonyultak, előtérbe jutott a lelkiekből táplálkozó szárnyaló hit, mint összekötő kapocs az ég s a föld között. Isten üzenete az Ő engedelmes gyermeke számára.

Hogy az élet tömkelegében el nem tévedtünk, s pillanatnyi botlások után az igaz útra ismét rátaláltunk, azt ennek a diadalmas hitnek köszönhetjük, amely a hivatal kötelességszerű teljesítése mellett mindig arra ösztökélt bennünket, hogy a reánk bízottakat ne csak a fizetett napszamos vagy béres egyhangú ütemével végezzük, hanem úgy, ahogy azt nekünk hivatásérzetünk előírja és parancsolja. Ez természetesen egyúttal lelkiismeret dolga is. Ha valamit csak immel-ámmal végezzük, akkor csak napszamosok, béresek vagyunk; a külszínnek úgy ahogy eleget teszünk, de nem olyan mértékben, hogy azzal mi magunk is meg legyünk elégedve.

És ez így van minden pályán: az egyházi és a világi munkamezőn egyaránt s általában mindenütt a gyakorlati életben is. És sokszorosán így van a honvédelem terén, ahol a különböző frontokon a végső győzelemért folyik a harc: egy-egy sikeres haditerv megvalósítása — ha még oly nagy áldozatba kerül is, — döntően befolyásolhatja az egész küzdelem kimenetelét. Testi-lelki edzettség, figyelem, kitartás, lángoló lelkesedés, a fegyverek bátor forgatása, az elhagyott otthon féltő szeretete, ezeréves multunk minden dicsősége, áldozatos hősök buzdító emléke, s a küzdelmes jelenre épített jövő feltét-

len parancsa — mindezek külön-külön és együttesen hivatása magaslatára emelik a honvédő sereget s példaként állítják elénk, hogy miként kell a front mögött is, idehaza, megteremtenünk mindent, ami hatalmunkban áll, hogy rések és szakadékok itt se támadjanak, vagy ha támadnának, legyünk készen azt a saját eleven testünkkel betölteni! Avagy nem jut-e eszünkbe a híres római Decius Mus példája, aki a Róma város főterén támadt szakadékba teljes fegyverzettel beleugorva, eltávolította hazájáról a további veszedelmet.

Tőlünk ilyen áldozatot nem követel sem a haza, sem az egyház, sem az emberiség. Azt azonban elvárja és pedig joggal, hogy ha már egyiknek, vagy másiknak a zászlajára fölesküdtünk, akkor a zászló becsületéért és a saját lelkünk megnyugtatósára tegyünk meg mindent, hogy nyugodt önérzéssel tekinthessünk vissza a megfutott földi pályára, amikor egyszer akkor elhangzanék a „*Többre bízlak ezután!*”

Előbb azonban jöjjünk rendbe itteni dolgainkkal. Közöttünk vannak olyanok, akikre csak egy gyülekezet gondja bízott. Vannak olyanok is, akik már egy-egy tekintélyes csoport lelki felügyeletét vállalták. S van olyan is, akinek az Egészént kell aggódnia, dolgoznia és imádkoznia, mint ezidő szerint éppen nekem. Nagy elődök nyomdokaiban haladva, fölteszem magamnak a kérdést: vajjon átfogó gondolat és lelki berendezkedés szerint a közvetlen elődök közül kinek a példája vonzott, amikor erre a történelmi feladatra vállalkoztam. Valamennyinek a tisztes emléke kedves előttem, de úgy érzem, hogy mégis az a

prófétai lelkületű szent öreg volt, aki 52 éven át járt előttünk a maga apostoli egyszerűségében s ő maga is mélységes hivatásérzettel végezte széleskörű teendőit az egyházigazgatás minden ágában, ahol vezetni és tekintélyt tartani egyet jelentett a közmegebecsüléssel, amelyben országszerte része volt. Nem kereste a népszerűséget és mégis népszerű volt, mert megértette a kor intő szavát s a legegyszerűbb ember ügyét is magáévá téve, sok jóindulatot szerzett más egyházak körében s a magyar nemzeti társadalomban is az unitárius névnek. Otthon volt a szószéken, ahol az evangéliumi igazságok az ő igehirdetésében mintegy új szint nyertek s mindvégig lekötötték a buzgó hívek odaadó figyelmét. Nem törekedett mesterséges fogásokkal elért múló hatásra és elragadtatásra s mégis hatott, valóban az elevenig hatott azzal a jószágos tekintettel, amely a gyöngédség mellett egyúttal a koncentrált lelki erő forrása volt. Székely népünket nagyon szerette: családjának tekintette az egész unitárius vallásközöniséget s annak körében a kínálkozó alkalommal mindig megjelent, hogy részt vegyen a vidéki gyülekezetek kimagasló ünnepein s jól tudjuk, hogy e mellett szíve vágya s jogos büszkesége volt ez a budapesti központ, amelyet a kormánykörökkel való érintkezés végett is elég gyakran meglátogatott. Külföldi hitrokonaink is úgy tekintettek reá, mintha az ő papi fejedelmük is lett volna s valahányszor az imperiumváltozás folyama alatt testvéri meleg érdeklődéssel — tanáccsal és kaláccsal — fölkerestek minket, mindannyiszor megnyugtatóva érezhették magukat affelől, hogy érdemes azt a nyá-

jat pártolni és segíteni, amelynek ilyen pásztora van.

De most veszem észre, hogy tanítványi hálám és hódolatom alapján én itt, rövidre fogva bár, nagy vonásokban egy jellemképet állítok lelki szemeink elé; mintha az ő megelevenülő vonásaiból óhajtanám bemutatni, hogy milyennek kell lennie annak a lelki-pásztornak, aki a maga életpályáját nem közönséges értelemben vett hivatalnak tekinti, hanem magasabb megbízatásnak, Istentől nyert küldetésnek, amelynek csak hivatásunk magaslatán állva tudunk megfelelni; amint azt az imént felhozott életpélda is igazolja.

Előttetek, kedves Szolgatársaim, nyíltan megvallhatom, hogy Ferencz József volt már teológus koromban az én eszményképem s ez a célkitűzésem mai napig sem változott. Ebből a szobából, ahol most e sorokat róvom, bocsátott ki atyai szeretettel, mint lelki szülöttét, a dunántúli nemes misszióba. Hogy mertem volna Neki *nemet* mondani? Amikor pedig 2 év alatt a tanári képesítést is megszerezhettem volna a F. J. Tudományegyetemen. S ki tudja: ez a körülmény minő változást jelentett volna általában egész következő életpályámon? Mentem, mert hívtak. Mentem, mert küldtek.

A papi hivatásra különben már akkor eljegyzést nyertem, amikor egy szegény falusi rektor árva gyermeke gyanánt láttam meg a napvilágot. Szegénységi fogadalmat tettem s ehhez csatlakozott az engedelmesség is. S e kettőnek alapján azután nem volt leküzdhetetlen a harmadik tétel: (dicsekedés nélkül legyen mondva) a lelki tisztaság, amelyre mindig törekedtem és mindig törekedni fogok.

Ezeknek előrebocsátása után, hadd pillantsak vissza arra az 5—6 évtizedre, amelyre a papi elhivatás szempontjából élénken emlékezem.

A múlt század 70—80-as éveiben bizony az egyszerű falusi pap — híveivel együtt — maga is gazdálkodott. Megfogta a dolog nyelét. Kapált, kaszált, sőt még aratott is. Egyik-másik ilyen módon tekintélyes vagyona tett szert, vagy legalább is tisztességes megélhetést biztosított a többnyire népes belső emberi családnak. Tordai és kolozsvári kollégiumainkból legációba járva, ezeket a jeleket örömmel jegyeztük fel. Az ünnepi szolgálatból — természetesen — az akkor szokásban volt vasárnap reggeli konciókon főpróbát kellett tartanunk. S nékem még odahaza, a jó öreg kovácsmester felügyelete mellett is el kellett ismételnem mondókáimat, hogy minden úgy menjen, mint a karikacsapás.

Később a kongrua korszakának a beköszöntése már egy új nemzedék felnövekedését látta beindulni s a külső, mezei gazdálkodás már nem igen fért össze a belső emberi jelleggel s különben is a XX. sz. emberét a parochián, a felekezeti iskolában, a kisvárosi és a községi életben más meg más, a Hívek javát és előmentét célzó munkakör várta, ami mind időt és fáradságot igényelt s azonkívül a studiumnak se volt szabad félbeszakadnia; mert a példaszó is megköveteli, hogy a *jó pap holtig tanuljon*". Gazdakörök, szövetkezetek s legújabbban a családvédelem gondjai közben alig marad a lelkiismeretes belső embernek annyi szabad ideje, hogy magának, s illetve a Családjának éljen. De hiszen, mondjuk úgy,

ahogy van: családja neki az egész Gyülekezet, a szent Eklézsia, amelynek anyagi és erkölcsi gyarapodása és a lelkiekben való előmente a lelkipásztor hivatásos, odaadó és önfeláldozó szolgálatától függ. Az igazi, hivatásának élő lelkipásztor egyúttal barátja és lelkiatyja a gondjaira bízott Híveknek, akinek a példaadása egyúttal zsinórmérték az őt követő, az őreá föltekintő nemzedék számára. S kivált az élet tavaszán bimbózó mindkét nembeli Ifjúság az, amelynek szellemi vezetése egyúttal neki magának is a legtisztább lelki örömet szolgáltatja. Előttük járni, tündökölni egy tevékeny, hasznos, munkás élet tükörében — van-e ennél szebb és magasztosabb hivatás akárki számára is? Mert hiszen, nem csupán a lelkipásztor van tulajdonképpen olyan messzemenően és kizárólagosan elhíva és kötelezve ily irányú alkotó és teremtő munkára, hanem jóformán minden tanult világi emberünk, akinek az Uristen megengedte, hogy az egyszerű falusi környezetből kiemelkedve, a nagy világban, talán a Hazának egy másik tájékán, keresse boldogulását s hasznosítsa Istentől nyert talentumait. Mit szólnánk hozzá, hogyha az ilyen kiváló férfiak és nők egyszer csak arra határoznák el magukat, hogy az általuk annyira szeretett szülőföldön — szabadságidejük egy része alatt — a saját falujokban, vagy másutt, de az áldott székely Nép körében annak fiatalsága részére a helybeli iskolával és parochiával egyetértve, úgynevezett Népfőiskolai Tanfolyamot rendeznének. Érdeklődők mindenütt szép számmal lennének s a nálunk Kolozsvárt beindított munka odahaza, a helyszínén is, folytatást nyer-

ne s átcsapna esetleg az „Isten völgyébe” is, ahol egy dombtetőn épült szalmakunyhóból Valaki bizonyára szellemkezekkel intene felénk, szent borzongással üdvözölve álmainak megvalósulását.

Az idő halad. A korszak követel: 48-as időknek viharban bűgő lehellete érinti arcunkat. Nem húnthatjuk be a szemünket, azoknak a szent kötelességeknek egész sora előtt, amelyek reánk merednek s baljóslatúlag mondogatják, hogy minden hiába és üresen elpazarolt órát tőlünk egykor számon fognak kérni. Számon kéri, ha más nem, hát a saját lelkiismeretünk. És akkor nincs mentség, nincs alku, nincsen bocsánat; mert ez a Szentlélek ellen elkövetett bűn s azt maga a jóságos Isten sem bocsáthatja meg.

A mi székely Népünk joggal elvárja, hogy az örömlomáson, ahová állítottunk, közülünk senki se szunnyadozzék. Az idegen impérium keserű próbái alatt — úgy tudjuk, s hírből is itt e templomnak megszentelt falai között örömmel hallottuk s örömmel hirdettük, hogy „a leányzó nem halt meg”, hogy magyar nemzetségünk bekötözött „Lázárja” kikelt sírjából: csoda történt az Úrnak szent akaratából. De most következik a legnagyobb csoda... Ami kivételesen egy esetben történt, annak most már az egész vallásközönségen végbe kell mennie.

Áldozatok az idegenben s itt-ott idegen isteneknek a lefolyt 24 esztendő alatt... Most hát áldozatok magyar földön az egy igaz élő Isten dicsőségére! Áldozatok saját magatoknak, fiaitoknak és unokáitoknak Pelikán módjára, saját véretekkel tápláljátok

az utánatok sarjadzó nemzedéket, amelynek jóvoltáért mindannyian felelősséggel tartozunk.

Hogy milyen lesz a magyar jövő, az politikai tekintetben mostanában dől el az orosz harcmezőkön; de a belső frontnak a kialakulása éppen olyan fontos, ha nem fontosabb, mint a fegyveres csatarend. Sem a külső, sem a belső frontnak nem szabad ingadoznia. Emlékezzünk csak vissza: az első világháború utolsó szakában is az volt a legnagyobb hiba, hogy megingott a belső front s a nemzet sorsának irányát hangos szavú és kétes értékű felelőtlen elemek szabták meg, akiknek minden mindegy volt, ha csak mértéktelen becsvágyukat elméleti tanaik terjesztésében előbbre vihették. Mi, akik annak idején szenvedő tanúi valánk annak a dicstelen korszaknak, óva intünk mindenkit, hogy ne adjon hitelt azoknak a híradóknak, akik egyet gondolnak és mást mondanak s akikre nemhogy egy ország, de még egy falucska sorsának intézését se merném reábizni... Periculum in mora...

Ne késlekedjünk tehát éppen mi, akikre egy-egy Gyülekezet lelki gondozása bízott, — talán jelen tanácskozásaink folyamán is — lehetőleg együttes megállapodásra jutni ebben a tekintetben; mert nekünk, mint lelkivezérének ott kell tartanunk a kezünket a népünk ütőerén s megfigyelnünk és távol tartanunk minden olyan káros befolyást, amely a csüggetettséget plántálná be a Híveknek imádságos magyarságába és a Haza sorsáért aggódó lelkébe. Meg van írva: „*hogy ha a trombita bizonytalan hangot ad*”, senki se kész a küzdelemre, s igen könnyen

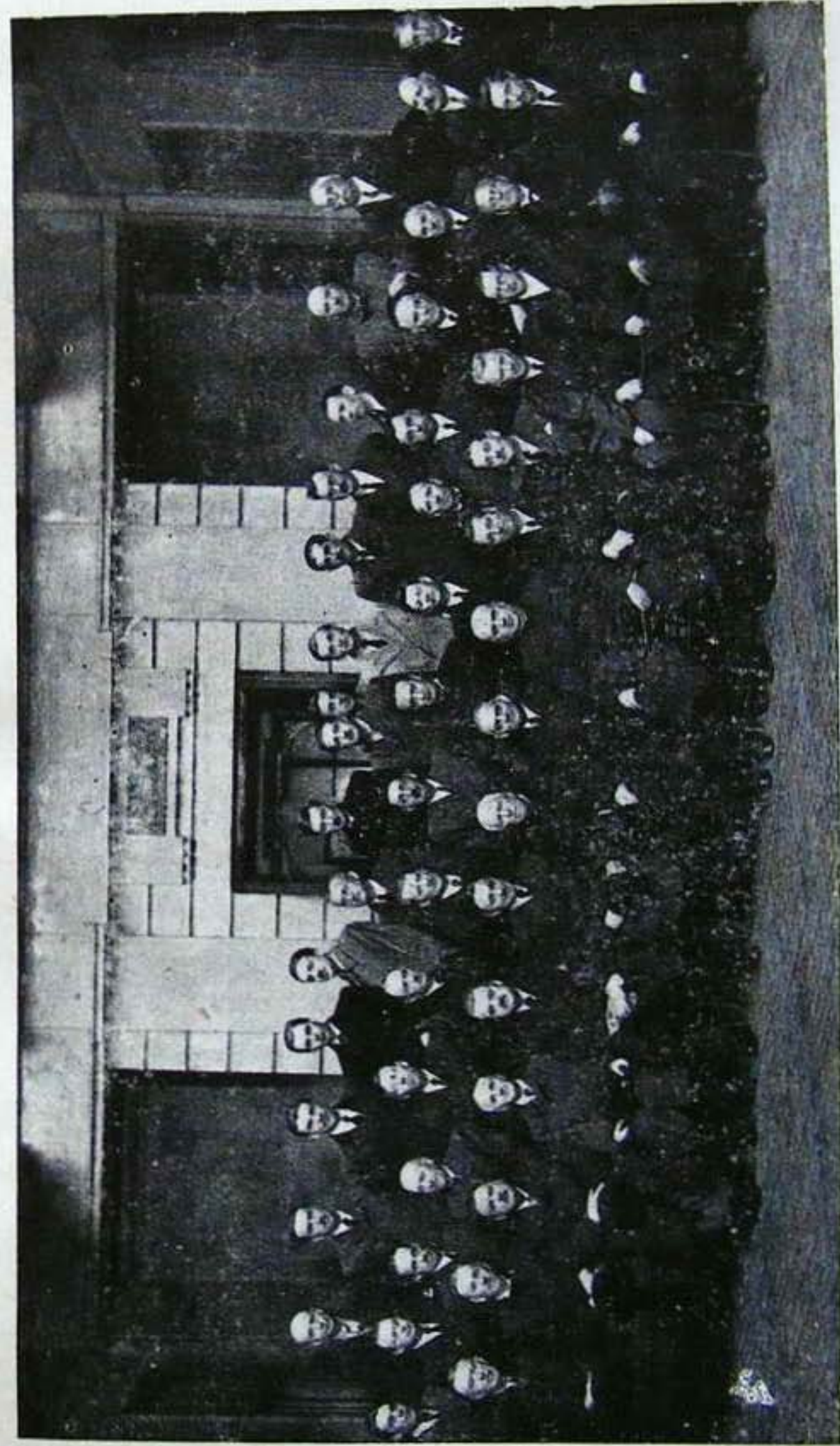
megtörténhetik, hogy megint az a megmagyarázhatatlan fejvesztettség és nemtörődömség lenne úrrá az egyházi, a társadalmi és a nemzeti életben egyaránt, amely már egyszer nyakunkra hozta a bolsevizmust, s útat nyitott országunk szentelt határain keresztül a szomszéd kiskirályok és botcsinálta doktorok mértéktelen bírvágyának és a jogtalanságban gyökerező túlzott igényeiknek.

A bizalmatlanság helyébe — bizalmat kérünk. Bizalmat az egyházi vezetők iránt. Bizalmat a nép egyszerű fiai és leányai iránt, akiknek köréből mostanában egy-egy lelkes csapat indult ki Kolozsvárról, a Népfőiskolai Tanfolyamokról, amelyek egészséges irányba igyekeztek terelni a résztvevők vallásos hitét és tömör erkölcsi felfogását. Ha ez így halad, tíz év alatt már egy hat—hét száz imádkozó lélekből álló gárda fog a gyülekezetek lelki vezetőinek rendelkezésére állani — öntudatos unitáriusok, jó magyarok valamennyien, — akikhez még az árnyéka se férhet a nemzetietlenség, vagy éppen — ami még ennél rosszabb — a közöny, vagy a földalatti ellenséges indulat vádjának.

Hivatása magaslatán tehát elég sokat, a mai viszonyok közt mind többet és többet kívánunk, a korszellemre való tekintettel is, a lelkipásztortól. Jézus nyomdokaiban haladva, jó pásztornak kell lennie, hogy megismerje és kövesse őt a nyáj, híveinek serege, az áldott Béke idején és a mindent felforgató Háború sorsdöntő óráiban. „*Órállóul adtalak tégedet*” — cseng a fülünkbe a prófétai szózat. Ki vigyázzon, ha nem mi?! Ki igazodjék az egy Isten és

az ő Krisztusa felé, ha nem mi?! Ki zengje az új világot teremtő zsoltári dallamot, ha nem mi?! És ki hirdesse az egész vonalon a magyar Feltámadást, ha nem mi? — — — Valóban szép és felelősségteljes pálya a mi hivatásunk, amelyet magunknak a bennünk lakozó szent Léleknek indítására választottunk. Nem a sors kényekedve sodort ide bennünket. Önként csatlakoztunk Dávid Ferenc gárdájába, ahol sok lelki öröm és sok romolhatatlan kincs szent öröksége vár reánk mindannyiunkra; s ha e mellett az Élet serpenyőjében, ott volna a testi-lelki szükség, nehéz próbák, nagy szenvedések egész serege, mint modern keserű pohár az Úr választottai számára, akkor is csak Kolozsvár, Torda és Déva irányában igazodhatunk; mert ezek a stációk az Unitárius Egyház s annak hivatott képviselői számára ma is aktuálisak. Ma is küzdés minden pálya. És kiváltképen küzdés a mi pályánk, a mi hivatásunk, amelyet csak az örökévaló Istenben vetett rendíthetetlen hittel s az abból származó erővel és lelkesedéssel lehet méltóképen betölteni. Ez a fenntartója és forrása egyúttal annak az erős Akaratnak is, amely ma is éppen úgy csodákat mivel és „borostyánt arat” a költő biztatása szerint, mint a szent hajdankorban, az első Pünkösd új világot, új rendet teremtő ünnepén.

Új világ, új Rend van kialakulóban ma is: drága Vérnek ára, de a legszebb örökség, amit az utókorunk, gyermekeinknek és unokáinknak hagyhatunk. Benne van a mi szívünk vére is, benne virrasztásaink és az imádság lelke, amely közel s távolból egybegyűjtött minket most is Hazánk fővárosába.



Lelkészek csoportja a Misszió Ház temploma előtt.

(Budapesti Fotoripport-laboratórium felvétele)



Lelkészek csoportja a Misszió Ház temploma előtt.

*(Budapesti Fotoriport-laboratórium felvétele)*